Autor Guste Santini
Petak, 09 Ožujak 2001 20:16

Tvornica duhana Rovinj prepoznatljivo ime, ugledno ime, sinonim za uspješnost. I tako dalje. TDR za razliku od Plive, Ine, Zagrebačke banke, da dalje ne nabrajam, svoj nastanak i opstanak je ostvario u grani gdje je država uvijek izravno utjecala na sudbinu - tim više što je zemlja nerazvijenija. "Otpornost" na udare za razliku od Tvornice duhana Zagreb TDR je iskoritio kao razvojnu šansu. Ne treba zaboraviti da je duhanska industrija ne tako davno bila po dodatoj vrijednosti vrlo blizu tekstilne industrije. Što više, bila je u gorem položaju jer je cigareta vrlo "neizvozljiv" proizvod.

Monogi su razlozi tome i postoji obilje argumenata. Usporedo sa tom pričom ide i činjenica da je cigareta vjerojatno jedan od najkrijumčarijenijih proizvoda. Da parafraziram Adama Smitha koji je otpilike reako: ako hoćete povećati broj krijumčara povećajte carine. Ja bih ovom dodao poreze općenito.

Nakon okrupnjavanja i tehničko-tehnološkog osuvremenjivanja proizvodnog procesa na svjetsku razinu TDR je svoju šansu tražio i traži u izvozu svojih proizivoda. Ona će vjerojatno kako bi osvojila inozemna tržišta kupovati tvornice u ciljanim zemljama i graditi nove (green field investicije) što je, inače, karakteristično za cigaretnu industriju. Uostalom tako s ponašaju strani investitori uvijek i svuda.

Ulazak BAT-a na hrvatsko tržište kupujući Tvornicu duhana Zadar TDR-u je bilo jasno da Hrvatska nije prepoznala razvojne mogućnosti TDR odnosno potencijale objedinjene duhanske privrede. Osobno sam - tada kao i sada - smatrao da je država u tim i takvim slučajevima morala pružiti jasnu i svekoliku pomoć rastućim nacionalnim poduzećima. No vratimo se temi. Obrazloženje koje je dato više je nego porovidno. Da vas podsjetim, dragi čitaoci, isticali su se interesi potrošača jer bi TDR postala monopolista na hrvatskom tržištu.

Najprije o monopolu. Moja magistarska radnja iz početka osamdesetih je nosila naziv: Razvoj duhanske privrede Hrvatske u kojoj sam se zalagao za jedinstvenu duhansku privredu Hrvatske u prethodnoj Jugoslaviji. Da podsjetim sve su republike imale već potpuno integriranu svoju duhansku privredu. Nikog to nije smetalo jer su se okrupnjavanjem stvarali sinergijski učinci. Osim toga ako je neko monopolist u duhanskoj privredi onda to može biti samo država koja izravno diktira cijene jer su porezi daleko najznačajnija stavka u strukturi maloprodajne cijene. Uostalom, osim prirodnih monopola, veličina hrvatskog tržišta i riječ monopol u uvjetima ovolike otvorenosti zvuči smijenšno. Naime, pitanje je koje industrije - bez izvozne orijentacije - mogu uopće ostvatiti točku pokrića (prihodi=rashodima) na hrvatskom tržištu.

TDR je vrlo mudro iziabrao turističku granu kao naredni korak u svom nezaustavljivom rastu. Ovo je istovremeno i upozorenje današnjoj vlasti kako je potrebno da se problem turističke grane - kao jedne od strateških grana danas i sutra - višekriterijalno razmotri i temeljem toga dadu procjene i ocjene učinaka odabrane politike prema turističkoj privredi. Ovo se naravno odnosi i na politiku rasprodaje. Posebno ističem značaj turističke grane u narednih desetak godina i pozitivne/negativne učinke koji će se desiti zbog primjerenih/neprimjerenih "poteza".

Ipak, čestitajući i ovom prilikom TDR-u moram reći da je širenje portfolio ulgaganja nužno za

svaku tvrtku koja želi rasti. Naime na ovaj način TDR povećava svoje ukupno tržište na području Hrvatske. TDR produbljuje hrvatsko tržište šireći svoju poslovnu aktivnost u druge djelatnosti. Tako se to radi. Vlada bi mogla iz slučaja TDR izvući dalekosežne zaključke.

Na kraju preporuka TDR-u. Razmotrite daljnje proširenje nacionalnih kapaciteta ali nemojte zaboraviti da je svako tržište u krajnjoj liniji "monokultura" i da se ne smije dozvoliti prevelika izloženost svoga poslovanja bilo kojoj vladi. Nije globalizacija nastala samo iz razloga koji se ističu već je globaliziacija nastala, pored uobičajenih razloga, kao želja za što većeom neovisnošću. Upravo zemlje koje se žele razviti putem stranih investicija osiguravaju putem institucionalnih rješenja dugoročno poznat tretman stranih investitora. Ukoliko "gostoljubivost" izostane profitna logika ih u kratkom vremenu čini vrlo pokretljivima i odnosna aktivnost se seli na druga primjerenija područja.

Pored iznijetog uvijek valja pokrivati što veći dio procesa reprodukcije što valja isčitati: jednako kako ste postupili u duhanskoj morate postupiti i u turističkoj industriji. Sretno!